

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 1.6.2016.
JOIN(2016) 24 final

KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**ES stratēģijas attiecībā uz Mjanmu/Birmu elementi - īpaša partnerība demokrātijai,
mieram un labklājībai**

1. MJANMA/BIRMA — ES NOZĪME VEIKSMĪGĀ PĀREJĀ UZ DEMOKRĀTIJU

Kopš reformu sākuma 2011. gadā Mjanma/Birma ir piedzīvojusi ievērojamas pārmaiņas, un jaunas, demokrātiski ievēlētas valdības darbības sākšana 2016. gada aprīlī nodrošina vēsturisku iespēju. Eiropas Savienības stratēģiskajās interesēs ir sniegt pilnīgu atbalstu veiksmīgai pārejai uz efektīvu demokrātisku pārvaldību un ilgtspējīgu attīstību un šajā nolūkā mobilizēt visus attiecīgos ES politikas virzienus un instrumentus.

Mjanmas/Birmas iedzīvotāji 2015. gada 8. novembrī ar pārliecinošu balsu vairākumu nobalsoja par militārā režīma norietu, nodrošinot opozīcijā esošajai Nacionālajai demokrātijas līgai (NDL) absolūto vairākumu parlamentā. *Aung San Suu Kyi* sabiedrotais *Htin Kyaw* 2016. gada 15. martā tika ievēlēts par pirmo prezidentu - civilpersonu valstī vairāk nekā piecdesmit gadu laikā, bet viņa pati ieņēma valsts padomnieces, ārlietu ministres un prezidenta kancelejas ministres amatu.

Jauno valdību, kam ir maza pieredze pārvaldes jomā, gaida vērienīgi izaicinājumi. Tie būs, piemēram, demokrātijas konsolidācija, etniskā miera un izlīguma sekmēšana, konstitucionālo reformu īstenošana, iestāžu veidošana un drošības nozares reforma, kā arī tiesiskuma un cilvēktiesību sekmēšana. NDL izveidotajai valdībai būs jāattaisno iedzīvotāju milzīgās cerības uz lielākiem ienākumiem un kvalitatīviem pamatpakalpojumiem, nodrošinot ekonomikas izaugsmi un iekļaujošu, ilgtspējīgu attīstību.

ES ir bijusi būtiska nozīme valsts pārveidē

Pēdējos piecos gados ES ir bijusi Mjanmas/Birmas galvenais starptautiskais sadarbības partneris. Atzīstot iepriekšējās valdības reformas, ES īstenoja vispusīgu pieeju valsts sarežģītajai pārejai, izmantojot politisko dialogu un finanšu un citus politikas instrumentus. ES 2012. gadā apturēja sankcijas un atvēra savu pārstāvniecību. Savukārt 2013. gadā ES atcēla sankcijas, nosūtīja pilnīgu ES delegāciju un atjaunoja tirdzniecības preferences saskaņā ar shēmu "Viss, izņemot ieročus". Tajā pašā gadā ES noteica tā dēvētā visaptverošā satvara prioritātes¹, kura mērķis bija tieši virzīt ES politiku saistībā ar vēlēšanām 2015. gada novembrī, kuras novēroja lielākā ES starptautiskā vēlēšanu novērošanas misija.

ES 2012.–2013. gadā palielināja attīstības atbalstu valstij, un sākotnējā pakete bija EUR 150 miljonu apmērā, bet 2014. gada decembrī saskaņā ar attīstības sadarbības instrumentu pieņēma daudzgadu indikatīvo programmu 2014.–2020. gadam Mjanmai/Birmai², kas paredzēja indikatīvo piešķirumu EUR 688 miljonu apmērā. Lai sekmētu palīdzības efektīvu izmantošanu, ES un tās dalībvalstis kopš 2013. gada kopīgi plāno attīstības sadarbību³, un to plānots turpināt ciešā sadarbībā ar jauno valdību, lai attiecībā uz apzinātajiem izaicinājumiem īstenotu saskaņotus ES atbildes pasākumus.

¹ https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/138272.pdf

² http://eeas.europa.eu/delegations/myanmar/documents/eu_myanmar/eu-multi-annual-indicative-programme-2014-2020_en.pdf

³ http://eeas.europa.eu/delegations/myanmar/documents/eu_myanmar/joint-eu-development-partners-transitional-strategy-for-myanmar-2014-2016_en.pdf

Pēc jaunas, demokrātiski ievēlētas valdības apstiprināšanas ES ir vairāk jāiesaistās

Ņemot vērā demokratizāciju un ievērojamas politiskās pārmaiņas, ES valda lielas cerības. ES ir pārskatījusi savu stratēģiju, lai izvērtētu savu iesaisti demokrātijas un cilvēktiesību, miera procesa, ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības jomā.

Turklāt ES interesēs ir arī sadarboties ar jauno valdību reģionālā kontekstā, jo īpaši *ASEAN* integrācijas jomā. Mjanmas/Birmas veiksmīga pāreja uz demokrātiju būs ievērojams un pozitīvs piemērs plašākam reģionam.

Ir skaidrs, ka ES arī turpmāk ir jāuzņemas noteikta loma, lai sekmētu veiksmīgu demokratizāciju un reformas stratēģiski svarīgā valstī Dienvidaustrumāzijā un plašākā Āzijas un Klusā okeāna reģionā. Lielāka ES iesaiste Mjanmā/Birmā un ciešāka sadarbība ar valdību ir arī labākais veids, kā sekmēt iekļaujošas sociālekonomiskās reformas un palielināt ES uzņēmumu iespējas, valstij turpinot reformas. Īsāk sakot, ES ir ļoti svarīgi, lai šī pāreja būtu veiksmīga, un tās interesēs ir palīdzēt to pabeigt.

Šā kopīgā paziņojuma mērķis ir izveidot saskaņotu ES redzējumu un noteikt konkrētas saistības politikas, drošības un attīstības atbalsta jomā un ekonomiskās līdzdalības jomā turpmākajos gados.

2. IESAISTES JOMAS

2.1. Demokrātija, tiesiskums un laba pārvaldība

Lai Mjanma/Birma kļūtu par ilgtspējīgu demokrātiju, kas pilnīgi ievēro tiesiskumu, ES būtu jāpalīdz izveidot efektīvas iestādes, atbalstīt drošības nozares reformu un vairāk un dažādi jāsadarbojas ar visu sabiedrību — vietējām pašvaldībām, tiesu iestāžu sektoru, parlamentiem un pilsonisko sabiedrību. ES būtu arī jāuzrunā militārpersonas par to nozīmi mūsdienu demokrātijā un jāatbalsta policijas modernizācija un pārveide.

Politiskā situācija pēc vēlēšanām 2015. gada novembrī

Pēc Nacionālās demokrātijas līgas spožās uzvaras 2015. gadā tā ieguva nepieredzētu demokrātisko leģitimitāti, kas tai nodrošina lielas pilnvaras ierosināt tālejošas reformas. 2016. gada 1. februārī darbu sāka vairāk nekā 400 jaunu parlamenta deputātu, un viņiem ir jāapgūst visi moderna parlamenta darbības aspekti.

Militārpersonas joprojām ieņem 25 % deputātu vietu, tām ir veto tiesības konstitucionālo izmaiņu jomā un trīs svarīgi ministru amati (iekšlietu, aizsardzības un robežjautājumu ministrs). Situācija ir mainījusies, un militārpersonām ir jāpārskata sava loma demokrātiskā sabiedrībā.

ES vēlēšanu novērošanas misija⁴ informēja, ka 2015. gada novembra vēlēšanas bija labi organizētas un konkurējošas, tomēr uzsvēra nepieciešamību turpināt reformas. Īpašas bažas radīja tiesību atņemšana bijušajiem pagaidu reģistrācijas karšu turētājiem — lielākoties

⁴ http://www.eucom.eu/files/dmfile/101115-ps-myanmar_en.pdf

etnisko kopienu pārstāvjiem⁵. ES vēlēšanu atbalsts, lai panāktu efektīvu, neatkarīgu, pārredzamu un pārskatatbildīgu vēlēšanu pārvaldību un palīdzētu iedzīvotājiem labāk kontrolēt vēlēšanu procesu, arī turpmāk būs balstīts uz ES vēlēšanu novērošanas misijas noslēguma ziņojuma ieteikumiem⁶.

Jaunās valdības galvenās prioritātes ir tiesiskums un laba pārvaldība. Ir daudz problēmu, un iestādēs bieži trūkst atbilstošu darbinieku un pieredzes likumdošanas procesā. Tiesiskuma uzlabošana sekmēs uzticību valsts iestādēm, nodrošinās labāku pārredzamību, apkaros korupciju un palielinās tiesu iestāžu nozīmi un neatkarību. Šā procesa neatņemama sastāvdaļa ir drošības nozares reforma, tostarp policijas reforma.

Pāreja no militārpersonu pārvaldītas institucionālās sistēmas uz ilgtspējīgu demokrātiju — ES nozīme

Lai nostiprinātu demokrātisku pārvaldību, svarīgi ir veikt konstitucionālo reformu. 2008. gadā pieņemtajai konstitūcijai bija ļoti svarīga nozīme pārejas procesā, un paredzams, ka tiks veiktas turpmākas reformas. ES varētu dalīties ar savu milzīgo pieredzi pārejā no autoritāra režīma uz demokrātiju, uzsverot daudzpartiju parlamentāro sistēmu un lielāku pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu, kā arī neatkarīgu plašsaziņas līdzekļu nepieciešamību.

ES policijas apmācības projekts (2013.–2015. gads) palīdzēja uzlabot Mjanmas policijas profesionalitāti, jo īpaši vietējās kopienās. Tika īstenoti vienkārši, bet efektīvi pasākumi, lai uzlabotu policijas darbu kopienu līmenī un tās attiecības ar vietējiem iedzīvotājiem. Pieredzējuši policijas darbinieki no ES dalībvalstīm parādīja, kā nodrošināt un aizsargāt iedzīvotāju demokrātiskās tiesības pulcēties. 4000 policijas darbinieku tika apmācīti izmantot labākās starptautiskās metodes pūļa savaldīšanas jomā. Projekta ietvaros policijas darbiniekus apmācīja arī veidot attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem un pilsonisko sabiedrību, lai uzlabotu savstarpējo sapratni.

Programma “**MyJustice**” (2015.–2019. gads) paredz uzlabot tiesu pieejamību nabadzīgajiem, neaizsargātajiem un atstumtajiem iedzīvotājiem visā valstī. Tā palīdz kopienām, praktizējošiem juristiem un tiesu iestādēm izmantot inovatīvas pieejas, piemēram, mediāciju un juristu pakalpojumus. “MyJustice” izmanto uz cilvēku vērstu pieeju, lai sekmētu visu dalībnieku izglītošanu, uzticēšanos un sadarbību. Tā palīdz kopienām rast atbilstošus risinājumus savām problēmām tieslietu jomā, un tai ir ilgstoša ietekme strīdu risināšanas un tiesvedības jomā.

ES sadarbosies ar **pilsonisko sabiedrību**, īstenojot ES Ceļvedi sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību, kura īstenošana tika uzsākta 2015. gada septembrī. Pilsoniskās sabiedrības organizācijām vienmēr ir bijusi būtiska nozīme, nodrošinot pamatpakalpojumus, īpaši konfliktu skartās teritorijās. Tās ir arī galvenais virzītājspēks demokrātijas veicināšanas un aizsardzības jomā, tostarp dalībai vietējo vēlēšanu novērošanā, cilvēktiesību un kultūras daudzveidības jomā. Tomēr pilsoniskā sabiedrība joprojām ir ļoti ierobežota.

⁵ Piemēram, nepamatoti ierobežojumi saistībā ar tiesībām vēlēties un kandidēt vēlēšanās, kā arī Savienības vēlēšanu komisijas neatkarība.

⁶ http://eeas.europa.eu/eucom/missions/2015/myanmar/index_en.htm

Iespējamās ES iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- iesaistīties **partnerībā ar valdību**, lai stiprinātu politisko dialogu un risinātu jaunas vajadzības, nodrošinot valdības iestādēm politikas dialogu un tehnisko sadarbību kā daļu no valsts veidošanas pieejas. Lai atbalstītu vietējās sabiedrības demokrātijas centienus, ES būtu jāsadarbojas ar daudziem partneriem — sākot ar masu organizācijām un beidzot ar parlamentiem un sākot ar aizstāvības organizācijām un beidzot ar arodbiedrībām un plašsaziņas līdzekļiem;
- **sadarboties ar militārpersonām**, lai apmainītos ar ES pieredzi demokrātiskas pārejas jomā un lai pārrunātu to lomu mūsdienu demokrātijā, tostarp cilvēktiesību un tiesiskuma ievērošanas veicināšanā;
- uzlabot **piekļuvi tiesām un juridiskajai palīdzībai** nabadzīgajiem un neaizsargātajiem iedzīvotājiem, nodrošinot tieslietu nozares pārstāvju tiesībspēju un stiprinot atlasītās tiesu institūcijas, lai labāk īstenotu to pilnvaras;
- paplašināt **atbalstu Mjanmas policijai**, lai to pārveidotu par mūsdienīgu organizāciju, kas kalpo cilvēkiem un kurai uzticas, tostarp palielināt pārskatatbildību saskaņā ar starptautisko paraugpraksi un cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, un turpmākus centienus uzlabot tās attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem un vietējām kopienām;
- palīdzēt pabeigt un īstenot **Rīcības plānu demokrātijas jomā** sadarbībā ar partnervalsti;
- atbalstīt nepārtrauktu Eiropas Parlamenta (EP) un Mjanmas **parlamenta savstarpējo sadarbību**, lai stiprinātu likumdošanas spēju, valdības pārraudzību un politiskās partijas, īstenojot cita starpā EP vispusīgo demokrātijas atbalsta pieeju.

2.2. Miera process

Nesen panāktais miers Mjanmā/Birmā ir nestabils. ES ir vienīgā Rietumvalstu lieciniece Valsts mēroga pamiera nolīgumam, un tai būtu jāsadarbojas ar visām iesaistītajām pusēm, lai īstenotu iekļaujošu miera pārvaldi, atbrūnotu, demobilizētu un palīdzētu bijušajiem kaujiniekiem iekļauties sabiedrībā. Lai uzturētu mieru, ES dalīsies savā pieredzē federālisma jomā un palīdzēs veidot uzticību starp dalībniekiem un sekmēt izlīgumu.

Nozīmīgs nolīgums, lai izbeigtu senas nesaskaņas

Mjanmā/Birmā vairākus gadu desmitus notika bruņoti konflikti starp Mjanmas bruņotajiem spēkiem (*Tatmadaw*) un etniskajām grupām ar atšķirīgu kultūru, kas dzīvo attālos pierobežas reģionos, kur ir pietiekami daudz dabas resursu. Daudzas šīs teritorijas centrālā valdība nekad nav pilnīgi pārraudzījusi, un tajās ir dažāda līmeņa pašpārvalde. No nelikumīgām darbībām, piemēram, kontrabandas, nelikumīgas kokmateriālu un koka izstrādājumu tirdzniecības, opija ražošanas un narkotisko vielu tirdzniecības, var gūt ekonomisku labumu. Kopš 2011. gada Kačinas un ziemeļu Šanas pavalstī ir pārvietoti apmēram 100 000 cilvēku, un notiekošo sadursmju dēļ cilvēki joprojām tiek pārvietoti un iet bojā. Apmēram 106 000 karenu un karenni bēgļu dzīvo nometnēs Taizemē Mjanmas/Birmas pierobežā. Kauju rezultātā ir notikuši arī cilvēktiesību pārkāpumi. Ilgstoši, smagi starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi nelabvēlīgi ietekmēja skartos iedzīvotājus.

Prezidents *Thein Sein* 2011. gadā noteica mieru par galveno prioritāti. Valdība un astoņas bruņotas etniskās grupas 2015. gada 15. oktobrī noslēdza Valsts mēroga pamiera nolīgumu, ko ES kā starptautiska lieciniece parakstīja līdztekus ANO, Ķīnai, Japānai, Indijai un

Taizemei. Dažas grupas, tostarp kačini, vēl nav noslēgušas šo nolīgumu. Valsts politiskais dialogs par svarīgiem un jutīgiem tematiem tika sākts 2016. gada janvārī.

Miera process ir jaunās valdības galvenā prioritāte. Ir ļoti svarīgi veidot uzticību starp ieinteresētajām personām un uzturēt viņu vēlmi iesaistīties. Etniskās minoritātes liek lielas cerības uz Nacionālo demokrātijas līgu, lai nodrošinātu demokrātisku, etniski daudzveidīgu federālo savienību, kas sniedz taisnīgāku piekļuvi ekonomiskajām iespējām. Galu galā, vispārējam miera nolīgumam būs nepieciešami arī konstitūcijas grozījumi.

Stabila miera nodrošināšana — ES ieguldījums

ES kā vienai no lielākajām līdzekļu devējām miera procesā ir lieliska iespēja palīdzēt nodrošināt stabilu mieru. Mjanmas Miera centram, ko ES ir atbalstījusi kopš tā izveides 2012. gadā, bija būtiska nozīme, lai risinātu sarunas starp valdību un bruņotām etniskajām organizācijām un lai sniegtu ekspertu konsultācijas visām attiecīgajām pusēm. Lai turpinātu gūt panākumus, būs jānodrošina iekļaujošs un vispusīgs process, kas paredz arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un sieviešu iesaisti. Lielākā daļa ES atbalsta ir devusi labumu etniskajos apgabalos. Pasākumi ir vērsti uz kopienu attīstību konfliktu skartajos reģionos, izlīgumu, miera veidošanu, pamiera panākšanu un civilo pamiera uzraudzību. Citu projektu mērķis ir uzlabot piekļuvi iztikas līdzekļiem, samazināt nabadzību un sekmēt attīstību etniskajos apgabalos. ES ir uzņēmusies vadošo lomu, veidojot jaunu, daudzu līdzekļu devēju Kopējo miera fondu, lai saskaņotāk atbalstītu miera procesu.

Jaunais **Kopējais miera fonds** atbalsta valsts centienus nodrošināt bruņota etniskā konflikta stabilu noregulējumu elastīgā, atsaucīgā un saskaņotā veidā. Tas sadarbosies ar valdību, etniskajām grupām, pilsonisko sabiedrību un akadēmiskajām aprindām un sekmēs sieviešu iesaisti. Miera veidošanas pasākumi palīdzēs sekmēt iekļaušanu, uzticību un līdzdalību miera procesā un garantēt neaizsargāto kopienu drošību un aizsardzību. Kopējais miera fonds sāka darboties 2016. gada aprīlī, un budžets bija vairāk nekā USD 100 miljonu, ko piešķīra ES un deviņi citi līdzekļu devēji.

ES ir apņēmusies nodrošināt to, lai visi atbalstītie pasākumi būtu konflikta apstākļiem pielāgoti saskaņā ar kaitējuma nenodarīšanas principu un lai tos īstenotu iekļaujošā, objektīvā un pārredzamā veidā.

ES arī turpina sniegt humāno palīdzību apgabalos, kur karadarbības un pārvietošanas dēļ ir ierobežota piekļuve. Ir ļoti svarīgi nodrošināt neiegrožotu humānās palīdzības piekļuvi visiem konfliktu skartajiem iedzīvotājiem.

Iespējamās iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- nodrošināt spēcīgu politisko un finansiālo atbalstu, lai garantētu iekļaujošu miera pārvaldi, tostarp, lai īstenotu Valsts mēroga pamiera nolīgumu, vienlaikus sekmējot centienus iesaistīt tās grupas, kas vēl nav parakstījušas šo nolīgumu;
- iesaistīties konfliktu novēršanas un miera veidošanas pasākumos, atbalstot, piemēram, uzticības veidošanas pasākumus, iespēju nodrošināšanu kopienām, starpkultūru dialogu, sieviešu līdzdalību, iekļaujošu attīstību un iztikas līdzekļu uzlabošanu etniskajos apgabalos, vajadzības gadījumā sasaistot palīdzību, rehabilitāciju un attīstību;

- attīstīt visu ieinteresēto personu spējas risināt ar šo procesu saistītās problēmas, tostarp īstenojot **drošības nozares reformu un atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas pasākumus**;
- atbalstīt informatīvus pasākumus **par mīnu bīstamību, kā arī atmīnēšanas pasākumus** un citus saistītos pasākumus;
- sekmēt **diskusijas Mjanmā/Birmā par izpildvaras nodošanu un decentralizāciju**, pamatojoties uz ES dalībvalstīs izmantoto dažādo modeļu pieredzi;
- sniegt salīdzināmus **piemērus par ES un trešo valstu pieredzi pēckonflikta nacionālā dialoga veidošanā**.

2.3. Cilvēktiesības

Mjanmai/Birmai būs jāatrisina vairākas problēmas cilvēktiesību jomā, ne tikai situācija Rakhine pavalstī, kur musulmaņu minoritātes saskaras ar dažādu veidu diskrimināciju. ES būtu jāsadarbojas ar valdību, lai apkarotu naida runu un neiecietību. Būtu jāīsteno rezolūcijas cilvēktiesību jomā un tiesību akti jāsaskaņo ar starptautiskajiem standartiem.

Lai gan ir panākts ievērojams progress, cilvēktiesības joprojām ir viena no galvenajām problēmām valstī

Valsts pāreja nenoliedzami sekmēja pozitīvas pārmaiņas cilvēktiesību jomā. Tika arī veikti pasākumi, lai atbrīvotu politiskos ieslodzītos, sekmētu vārda brīvību, pulcēšanās un biedrošanās brīvību un izskaustu piespiedu darbu. Mjanma/Birma piedalījās sarunās cilvēktiesību jomā ar ES, Japānu un Amerikas Savienotajām Valstīm, paplašinot sadarbību ar Apvienoto Nāciju Organizāciju⁷, tostarp īpašo referentu un Augstā cilvēktiesību komisāra biroju, un Starptautisko Darba organizāciju.

Neskatoties uz progresu, aktīvisti, žurnālisti un pat parastie iedzīvotāji tika patvaļīgi arestēti un aizturēti par savu pilsonisko un politisko tiesību īstenošanu. Naida kurināšana un naida runa ir tikusi vērsta pret musulmaņu kopienām. Neskatoties uz vērienīgu starptautiska mēroga kritiku, 2015. gadā stājās spēkā vairāki diskriminējoši rases un reliģijas aizsardzības likumprojekti par ticības maiņu, laulību starp dažādu konfesiju pārstāvjiem, monogāmiju un iedzīvotāju dzimstības kontroli.

Turpmāks progress ir nepieciešams visās jomās, tostarp attiecībā uz pievienošanos starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem, tiesiskajām reformām, iestāžu un spēju veidošanai un izpratnes palielināšanai par vispārējām cilvēktiesībām. Ņemot vērā pagātnes mantojumu, īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai uzlabotu tiesu neatkarību un pieejamību, nodrošinātu sievietes tiesības un dzimumu līdztiesību, kā arī bērnu tiesības, jo īpaši, ņemot vērā joprojām notiekošo bērnu kareivju izmantošanu. Tas, ka jaunā valdība darbības pirmajā nedēļā atbrīvoja vairāk nekā 280 politiskos ieslodzītos, skaidri apliecina apņemšanos aizsargāt pamatbrīvības.

⁷ 2015. gadā parakstīja Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvo protokolu par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos. Pēc veiksmīgas 2012. gada Rīcības plāna par bērnu kareivju vervēšanas aizliegumu bruņotajiem spēkiem īstenošanas kopš 2012. gada ir atbrīvoti apmēram 700 nepilngadīgo kareivju.

Galvenais cilvēktiesību jautājums Mjanmā/Birmā joprojām ir situācija *Rakhine* pavalstī, kur dažādi tiek diskriminēti musulmaņu minoritātes pārstāvji, kas pārsvarā ir bezvalstnieki un uzskata sevi par rohingiem. Viņiem ir liegta pārvietošanās brīvība, kā arī nav piekļuves pamatpakalpojumiem un iztikas līdzekļiem. Kopienas savstarpējās vardarbības rezultātā 2012. gadā apmēram 120 000 musulmaņu tika ieslodzīti nometnēs. Tikai dažiem ir ļauts atgriezties vai pārcelties. Kopienas joprojām dzīvo nošķirti. Iekšzemē pārvietotas personas un citi neaizsargātie iedzīvotāji paļaujas uz humāno palīdzību, tostarp arī no ES.

Nedrošās situācijas dēļ vairāki desmiti tūkstošu cilvēku bija spiesti pamest valsti pa jūras vai sauszemes ceļiem, kur pastāv risks kļūt par kontrabandas un cilvēku tirdzniecības upuriem. 2015. gada migrācijas krīzes Andamanas jūrā rezultātā Taizeme, Malaizija un Indonēzija uzsāka reģionālo iniciatīvu, lai meklētu problēmas risinājumus. Bangladeša deva patvērumu līdz 500 000 rohingu. Jaunajai valdībai būs jāpierāda spēja vadīt, visā valstī nodrošinot iekļaujošu attīstību un uzlabojot situāciju cilvēktiesību jomā. Ja šī problēma netiks atrisināta, var tikt apdraudēta pāreja uz demokrātiju, un tas var kaitēt jaunajam Mjanmas/Birmas tēlam.

ES galvenā prioritāte — pasākumi praktiskai ietekmei

Lai atrisinātu sarežģītās problēmas *Rakhine* pavalstī, ES īsteno vispusīgu pieeju, izmantojot visus tās rīcībā esošos instrumentus — politisko dialogu, humāno palīdzību un attīstības sadarbību — ciešā sadarbībā ar vietējām iestādēm un kopienām.

ES apņemas arī turpmāk uzlabot situāciju cilvēktiesību aizsardzības jomā, kā arī aizsargāt neaizsargāto iedzīvotāju grupu un minoritāšu tiesības un ekonomiskās un sociālās tiesības.

ES īpašā pārstāvja cilvēktiesību jautājumos aktīva iesaistīšanās apliecina ES stingru apņemšanos palīdzēt valstī uzlabot situāciju cilvēktiesību jomā. ES iesniedza ANO Ģenerālajā asamblejā un Cilvēktiesību padomē rezolūcijas par situāciju cilvēktiesību jomā.

Iespējamās iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- sadarboties ar valdību, lai risinātu **problēmas cilvēktiesību jomā**, kas izklāstītas ANO Ģenerālās asamblejas un Cilvēktiesību padomes **rezolūcijās**, lai parakstītu un ratificētu galvenās starptautiskās **konvencijas** cilvēktiesību jomā, lai izveidotu ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroju un lai sadarbotos ar ANO īpašajām procedūrām un Starptautisko Darba organizāciju;
- sadarboties ar valdību un parlamentu, lai **jaunos un spēcīgā esošos tiesību aktus** saskaņotu ar starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem un atceltu novecojušus tiesību aktus;
- mudināt valdību **censties mazināt nabadzību un nodrošināt iekļaujošu attīstību** *Rakhine* pavalstī un citos etniskajos apgabalos, īstenojot vispusīgu pieeju. Būtu jāatceļ pārvietošanās brīvības ierobežojumi un vietējie rīkojumi, kas diskriminē minoritātes. Dalībniekiem humānās palīdzības un attīstības jomā būtu jānodrošina brīvāka piekļuve problemātiskajām iedzīvotāju grupām;
- sekmēt vispārēju informētību par cilvēktiesībām, tostarp tiesību ievērošanu ekonomikas, sociālajā un kultūras jomā, un ievērot **pamattiesības**, jo īpaši vārda brīvību, pulcēšanās un biedrošanās brīvību, reliģijas vai ticības brīvību, un apmainīties ar pieredzi **naida runas** un neiecietības pret minoritātēm **apkaršanas** jomā;
- atbalstīt **bezvalstniecības** likvidēšanu, nodrošinot visu iedzīvotāju līdztiesību un izsniedzot identifikācijas dokumentus.

2.4. Nabadzības mazināšana un ilgtspējīga attīstība

Mjanma/Birma ir viena no nabadzīgākajām valstīm pasaulē. Šī pāreja dod iespēju pastiprināt ES attīstības sadarbību tādās jomās kā izglītība, lauku attīstība un pārvaldība, tostarp nodrošinot būtiskus pasākumus budžeta atbalsta jomā 2016. gadā un turpmākos gados. Tiks pastiprināta arī mērķtiecīga tehniskā sadarbība, lai palīdzētu sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM) un lai izmantotu programmas “Erasmus+” un ES pētniecības programmas “Apvārsnis 2020” sniegtās iespējas.

Pārmaiņas valstī, kura vēlas izklūst no nabadzības

Mjanma/Birma ir viena no mazāk attīstītajām valstīm, un tā ieņem 148. no 189 vietām ANO Attīstības programmas tautas attīstības indeksā 2015. gadam. Nabadzības līmenis ir apmēram 37,5 %⁸, un tas ir visaugstākais rādītājs Dienvidaustrumāzijā. 60 % iedzīvotāju dzīvo lauku apvidos, kur ir nesamērīgi liela nabadzība. IKP ir USD 1204 uz vienu iedzīvotāju⁹. Mjanmas/Birmas iedzīvotājiem ir visīsākais paredzamais mūža ilgums, un šajā valstī ir otrs augstākais zīdaiņu un bērnu mirstības rādītājs visās Dienvidaustrumāzijas valstīs. Vairāk nekā trešdaļa bērnu hroniski cieš no nepietiekama uztura. Piekļuve elektrībai ir mazāk nekā trešdaļai iedzīvotāju.

Valstī ir iespējamās dabas katastrofas, un to ļoti ietekmē klimata pārmaiņas. Ņemot vērā pašreizējo neatbilstošo sagatavotību katastrofām, ārēji satricinājumi var ievērojami ietekmēt iedzīvotāju izturētspēju un ekonomiku.

Valdības mērķis ir nodrošināt stabilu mieru un atjaunot ekonomiku, lai pārveidotu Mjanmu/Birmu par valsti ar vidēju ienākumu līmeni. Paredzams, ka jaunās valdības centieni attīstības jomā galvenokārt būs vērsti uz nabadzības mazināšanu, darbvietu radīšanu, ilgtspēju un iekļaušanu, saglabājot augstu izaugsmes līmeni, veidojot cilvēkkapitālu, uzlabojot sociālos pakalpojumus, samazinot ietekmi uz vidi un pastiprinot izturētspēju. Galvenās prioritātes ir lauku attīstība, tostarp pārtikas un uztura nodrošinājums, zemes reforma, izglītība un veselības aizsardzība. Darba kārtībā jāiekļauj arī katastrofu riska mazināšana visos līmeņos. Vēl viens jaunās valdības izaicinājums būs stiprināt tiesības uz zemi, jo īpaši, mazinot netaisnību zemes konfiskācijas jomā.

ES būtu jārada piemērs, īstenojot vērienīgu un mērķtiecīgu plānu attīstības sadarbības jomā

ES ir galvenā Mjanmas/Birmas sadarbības partnere, tai īstenojot ilgtspējīgas attīstības mērķus, kas noteikti *Ilgspējīgas attīstības programmā 2030. gadam*¹⁰. Īstenojot divpusēju attīstības sadarbību Daudzgažu indikatīvās programmas 2014.–2020. gadam¹¹ ietvaros (EUR 688 miljoni), ES turpina atbalstīt valsts pārejas plānu šādās nozarēs: 1) lauku attīstība — lauksaimniecība — pārtikas un uztura nodrošinājums; 2) izglītība; 3) pārvaldība —

⁸ http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/EAP/Myanmar/WBG_SCD_Full_Report_Englis_h.pdf

⁹ <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

¹⁰ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

¹¹ http://eeas.europa.eu/delegations/myanmar/documents/eu_myanmar/eu-multi-annual-indicative-programme-2014-2020_en.pdf

tiesiskums — valsts spēju veidošana un 4) atbalsts miera veidošanas jomā¹². ES var valdībai nodrošināt papildu elastīgu un mērķtiecīgu tehnisko sadarbību galvenajās politikas jomās. Efektīva līdzekļu devēju koordinācija joprojām ir ļoti svarīga, lai nepieļautu atbalsta dublēšanos un sadrumstalotību.

Vairāku līdzekļu devēju **Iztikas un pārtikas nodrošinājuma trasta fonds (IPTF)**¹³ tika izveidots, lai nodrošinātu ātru atlabšanu un rehabilitāciju pēc postošā ciklona *Nargis* (2008. gads). Gadu gaitā IPTF darbību loks ir pakāpeniski paplašināts un pielāgots izmaiņām Mjanmā/Birmā, lai uzlabotu sīksaimnieku un to trūcīgo iedzīvotāju dzīvi, kam nav zemes. Apmēram EUR 330 miljoni, no kuriem EUR 115 miljonus piešķir ES, ir paredzēti atbalstam vairāk nekā trim miljoniem cilvēku, īstenojot 90 projektus. IPTF projekti nodrošina labāku ražu un uzlabo piekļuvi kredītiem un tirgum. Rezultātā ir palielinājušies attiecīgo mājsaimniecību ienākumi un uzlabojies uztura un pārtikas nodrošinājums. IPTF ir paraugprakse iekļaujošas lauku ekonomikas pārveides jomā.

ES Pasaules klimata pārmaiņu alianses+ atbalstīto valsts klimata pārmaiņu stratēģiju un rīcības plānu sadarbībā ar Mjanmas klimata pārmaiņu aliansi sagatavo, lai pielāgošanos klimata pārmaiņām iekļautu Mjanmas/Birmas politikas izstrādes un reformu plānā un lai sekmētu uz pierādījumiem balstītu plānošanu un politikas veidošanu. Tas palīdzēs Mjanmai/Birmai veidot zaļāku un noturīgāku ekonomiku.

ES, izmantojot dažādus instrumentus (dotācijas kopā ar papildu resursiem, kas nav dotācijas), jo īpaši Āzijas ieguldījumu mehānismu, stratēģiskāk pielieto dotācijas, lai pārnestu un mobilizētu finansējumu no Eiropas un citām attīstības bankām un finanšu iestādēm, kā arī privātā sektora, lai ieguldījumu projekti vairāk ietekmētu attīstību. Eiropas Investīciju banka 2015. gada martā parakstīja pamat nolīgumu ar Mjanmu/Birmu, un vairāki ieguldījumu projekti jau ir sākti.

Iespējamās iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- uzlabot **atbalsta efektivitāti**, labāk koordinējot līdzekļu devējus un uzlabojot **budžeta atbalstu**, apliecinot ES spēcīgu atbalstu jaunajai valdībai;
- izveidot **jaunu ES kopīgu plānošanas dokumentu** ar dalībvalstīm, kas atbalsta jaunās valdības prioritātes;
- sekmēt “**Erasmus+**” **programmas** sniegtās iespējas, jo īpaši studentu, pētnieku un universitāšu darbinieku apmaiņu, un uzlabot sadarbību ar attiecīgo ministriju un universitātēm, lai palīdzētu modernizēt augstāko izglītību;
- sasaistīt zinātni, pētniecību un inovācijas ar valsts attīstības vajadzībām, īstenojot **ES pētniecības programmu “Apvārsnis 2020”**, un sekmēt sadarbību pētniecības jomā reģionālā līmenī;
- pielāgot **mērķus klimata pārmaiņu, dzimumu vienlīdzības un ilgtspējīgas attīstības jomā** attiecībā uz visiem jaunajiem pasākumiem attīstības sadarbības jomā.

¹² ES reģionālās un tematiskās programmas un instrumenti to papildina dažādās jomās, tostarp tirdzniecības, infrastruktūras, vides, klimata pārmaiņu, katastrofu riska mazināšanas, privātā sektora attīstības un pārvaldības jomā.

¹³ www.lift-fund.org

2.5. Iesaiste ekonomikas jomā

Ja Mjanma/Birma atrisinās atlikušās svarīgās problēmas, tās pāreja var pavērt daudz iespēju ekonomikas un uzņēmējdarbības jomā. ES ir ideāla iespēja atbalstīt šo pāreju un palīdzēt izmantot šīs iespējas. ES centīsies pabeigt sarunas par ieguldījumu aizsardzības nolīgumu, palīdzēt uzlabot tiesisko regulējumu un darba standartus un sagatavoties sarunām par brīvprātīgu partnerattiecību nolīgumu par meža tiesību aktu ieviešanu, pārvaldību un tirdzniecību (FLEGT BPN).

Valsts ar lielu ekonomisko potenciālu gaida izpausmes iespējas

Mjanma/Birma atrodas stratēģiski izdevīgā vietā starp Indiju un Ķīnu. Tā ir bagāta ar dabas resursiem (zemi, ūdeni, mežiem, fosilo kurināmo, minerāliem un dārgakmeņiem) un jaunu darbaspēku (55 % iedzīvotāju ir jaunāki par 30 gadiem). Mjanmā/Birmā dzīvo 51,5 miljoni cilvēku, un šis tirgus paver lielas iespējas potenciālajiem eksportētājiem un investoriem no ES. Mjanma/Birma ir arī ASEAN dalībvalsts, un, tā kā šīs asociācijas valstīs dzīvo vairāk nekā 600 miljoni iedzīvotāju, tai būs izdevīga vērienīgā ekonomiskā integrācija. Ir daudz iespēju, kā modernizēt, dažādēt un liberalizēt ekonomiku gandrīz visās nozarēs. Šī valsts ir arī visstraujāk augošais tūrisma tirgus šajā reģionā.

Tomēr vairākas problēmas mazina Mjanmas/Birmas pievilcību ieguldījumiem. Šī valsts joprojām ieņem 167. vietu no 189 valstīm Pasaules Bankas vieglas uzņēmējdarbības indeksā 2016. gadam. Tai ir problēmas juridiskā un normatīvā regulējuma jomā, jo īpaši ieguldītāju aizsardzības un līgumu piemērošanas, finanšu pakalpojumu pieejamības un uzņēmuma dibināšanas jomā. Pasaules Bankas Ieguldījumu klimata novērtējuma ziņojumā 2014. gadam par Mjanmu kā galvenie šķēršļi uzņēmējiem ir minēti finansējuma, zemes, elektrības un kvalificētu darbinieku pieejamība.

Mjanma/Birma visvairāk eksportē dabas resursus, jo īpaši gāzi (40 %), kas nodrošina ierobežotas iespējas darbvietu radīšanas jomā un saistību ar valsts nozarēm. Lai gan darbaspēka izmaksas ir vienas no zemākajām Āzijā¹⁴, produktivitāte ir ļoti zema. Dramatiskais atmežošanas temps¹⁵, kas galvenokārt ir saistīts ar nelikumīgu mežistrādi, rada nopietnas bažas vides un ekonomikas jomā. Visbeidzot pašreizējie etniskie konflikti joprojām ievērojami samazina iespējas ilgtspējīgas ekonomiskās attīstības jomā daudzos reģionos valstī.

Pēdējos divos vai trijos gados ir veikti pasākumi, lai veiktu tirgus reformas un lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi, tostarp veicot fiskālās un nodokļu reformas, liberalizējot ārvalstu valūtas kontroli, atceļot prasību iegūt eksporta licenci apmēram 4000 produktiem, kas dažās nozarēs nodrošina 100 % ārvalstu īpašuma tiesības, un nosakot īpašas ekonomikas zonas. Šo sākotnējo reformu rezultātā ārvalstu tiešie ieguldījumi pieauga no USD 3,2 miljardiem 2013.–2014. gadā līdz apmēram USD 8 miljardiem 2014.–2015. gadā, ko galvenokārt nodrošināja gāzes, telekomunikāciju un ražošanas nozare. 2014.–2015. gadā ekonomikas pieaugums bija 8,5 %, un turpmākajos piecos gados plānota gada izaugsme 7,9 % apmērā. Valsts atrodas

¹⁴ Saskaņā ar Āzijas Attīstības bankas datiem darbaspēka izmaksas ir USD 100 mēnesī salīdzinājumā ar USD 181 mēnesī Vjetnamā.

¹⁵ Mežu platības samazinājās no 59 % 1992. gadā līdz 48 % 2012. gadā, un tāpēc izzūd dzīvotnes, kas ir bagātas ar dažādām sugām, piemēram, mangrovju meži, mitrāji un pļavas, apdraudot savvaļas dzīvo dabu un ekosistēmas.

izdevīgā vietā, lai attīstītu mazkvalificēta darbaspēka un darbietilpīgas ražošanas nozari, kas ir ļoti svarīga, lai veicinātu nodarbinātību, lai gan, ņemot vērā citu Āzijas valstu pieredzi, tā varētu liberalizēt lauksaimniecības tirgu, lai ātrāk samazinātu nabadzību.

ES palīdz izveidot satvaru savstarpēji izdevīgai tirdzniecībai un ieguldījumiem, kas aizsargā darba standartus

ES ekonomika un Mjanmas/Birmas ekonomika viena otru ļoti papildina. ES būtiski veicināja tirdzniecības un ekonomisko attīstību valstī, atceļot sankcijas¹⁶ un atjaunojot tirdzniecības preferences saskaņā ar 2013. gada shēmu “Viss, izņemot ieročus”. Divpusējās tirdzniecības apmērs 2015. gadā sasniedza EUR 1,2 miljardus, lai gan 2012. gadā tas bija tikai EUR 404 miljoni. No 2012. līdz 2015. gadam eksports uz ES dalībvalstīm četrkārsšojies — no EUR 165 miljoniem līdz EUR 675 miljoniem. Vairāk nekā 60 % eksporta no Mjanmas/Birmas uz ES dalībvalstīm veido apģērbi. Iekārtas un elektroierīces veido gandrīz pusi ES eksporta. Valstij attīstoties, tai vajadzēs vairāk ražošanas līdzekļu infrastruktūrai un ražošanai, kas dos papildu iespējas ES uzņēmumiem. Kopš 2011. gada ES pakalpojumu eksports uz Mjanmu/Birmu ir palielinājies sešas reizes — lai gan sākumā apmēri bija ļoti mazi. Paredzams, ka pakalpojumu nozare strauji attīstīsies.

Saskaņā ar valsts oficiālo statistiku (2016. gada janvāra dati) ES 2015. gadā bija 4. lielākais ārvalstu investors, bet, tā kā tās kopējie ieguldījumi ir mazāk nekā 10 %, tā tomēr atpaliek no Ķīnas, Singapūras un Honkongas. ES vēlas noslēgt ieguldījumu aizsardzības nolīgumu, lai Eiropas uzņēmumi varētu pilnīgi izmantot šīs valsts ekonomikas sniegtās iespējas.

Sarunas par **ieguldījumu aizsardzības nolīgumu** sākās 2014. gada martā. Pēc nolīguma stāšanās spēkā būs nodrošināti vienlīdzīgi konkurences apstākļi visiem ES investoriem, kā arī aizsardzība un abpusēji taisnīga attieksme pret ieguldījumiem un tiks sekmēta pārredzamība un laba administratīvā prakse attiecībā uz pasākumiem ieguldījumu jomā. Nolīguma mērķis ir arī aizsargāt darbinieku tiesības un vidi, kā arī sekmēt atbildīgu darījumdarbību. Papildus citām ES iniciatīvām pārvaldības, tiesiskuma un valsts veidošanas jomā šis nolīgums arī uzlabos juridisko noteiktību un paredzamību ieguldījumu jomā, tādējādi nodrošinot uzņēmējdarbības iespējas un ļoti vajadzīgo attīstību. Ilgtspējīgas ietekmes novērtējumā¹⁷ ir padziļināti analizēta nolīguma iespējamā ietekme ekonomikas, sociālajā, vides un cilvēktiesību jomā.

ES apliecināja tās saistības sadarboties ar valdību, Starptautisko Darba organizāciju un citiem partneriem (piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm un Japānu) darba tiesību un korporatīvās sociālās atbildības jomā, 2015. gada maijā iesaistoties *Iniciatīvā sekmēt darba pamattiesības un praksi Mjanmā*. Šis ES iniciatīvas mērķis ir palīdzēt nodrošināt darba pamattiesību ievērošanu un pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un sekmēt spēcīgas attiecības starp valdību, uzņēmumiem un darba ņēmējiem un citām ieinteresētajām personām. Tā arī rada iespējas vietējiem uzņēmumiem un palīdz pārveidot Mjanmu/Birmu par pievilcīgu tirdzniecības un ieguldījumu partneri. Daudzu ieinteresēto personu pieejas, piemēram, ES pamatiniciatīva apģērba jomā, var sekmēt atbildīgu darījumdarbību apģērba nozarē. ES arī mudina jauno valdību vairāk uzmanības pievērst zemes reformai un darba tiesību uzlabošanai, tostarp uzlabot darba apstākļus apmēram diviem miljoniem migrējošo darba ņēmēju no

¹⁶ ES saglabā embargo ieroču eksportam un iekārtām, ko var izmantot represijām valstī.

¹⁷ <http://www.eu-myanmarsia.com/guide.php?id=6>

Taizemes, un apkarot piespiedu darbu. Mjanma/Birma arvien vairāk kļūst par vienu no globālās piegādes ķēdes posmu, un tāpēc svarīgāk nekā jebkad ir sekmēt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un drošākas darba vietas.

ES, nodrošinot īpašu atbalstu ES un ASEAN programmu satvarā, pastiprinās iesaisti tirdzniecības un privātā sektora attīstībā, lai stiprinātu spēju vērtību ķēdes, tirdzniecības reformas, tirdzniecības atvieglošanas un veicināšanas, eksporta kvalitātes pārvaldības un patērētāju tiesību aizsardzības un oficiālās statistikas sagatavošanas un izplatīšanas jomā. ES plāno iesaistīties profesionālās izglītības jomā, lai palīdzētu nodrošināt darba tirgus vajadzības. Nesen izveidotajai Eiropas Tirdzniecības un rūpniecības kameru apvienībai var būt svarīga nozīme, pārstāvot ES intereses šajā valstī.

Iespējamās iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- atbalstīt reformas, lai uzlabotu **tiesisko un normatīvo regulējumu**, kas paātrinās ārvalstu tiešos ieguldījumus un sekmēs valsts integrāciju ASEAN ekonomikas kopienā;
- noslēgt un īstenot **ieguldījumu aizsardzības nolīgumu**, tādējādi uzlabojot ieguldījumu vidi un pastiprinot saistības atbildīgu ieguldījumu un ilgtspējīgas izaugsmes jomā;
- sekmēt lauksaimniecības nozares liberalizāciju;
- attīstīt īpašas un efektīvas **informatīvas iniciatīvas**, lai sekmētu uzņēmumu sadarbību;
- atbalstīt iesaisti **globālajās piegādes ķēdēs**, sekmējot atbildīgu darījumdarbību, korporatīvo sociālo atbildību un pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, kā arī starptautisko konvenciju ievērošanu darba un vides jomā; tas nāks par labu videi un sekmēs ilgtspējīgu attīstību;
- uzlabot darba tirgus politiku un pārvaldību valstī, īstenojot **daba tiesību reformu, spēju veidošanu un apspriežoties ar ieinteresētajām personām**, tostarp īstenojot *Iniciatīvu par darba pamattiesību un prakses sekmēšanu Mjanmā*;
- sadarboties ar valdību **profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmas** izveides jomā, lai pastiprinātu privātā sektora nozīmi;
- sagatavoties iespējamai iesaistei **FLEGT BPN** procesā, lai nodrošinātu labāku pārredzamību un ilgtspēju koka izstrādājumu tirdzniecības jomā. Izpratnes veicināšana mežu pārvaldības jomā un informatīvi pasākumi pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora jomā sākas 2014. gadā. Progress būs atkarīgs no miera procesa rezultātiem, jo lielas mežu platības atrodas etniskajos apgabalos.

3. MJANMA/BIRMA ASEAN UN REĢIONĀ

Valsts pāreja sniedz jaunas iespējas reģionālās sadarbības jomā starp ES un ASEAN un starp ES un Mekongas lejteces valstīm.

No izolācijas par aktīvu reģionālo partneri

Mjanma/Birma ātri kļuva par starptautiskās kopienas cienījamu dalībvalsti, jo tā sāka pāreju uz demokrātiju un atkal iesaistījās globālajos procesos. 1997. gada jūlijā tā kļuva par ASEAN dalībvalsti un 2014. gadā veiksmīgi vadīja tās darbu. Vairāku gadu desmitu garumā, ko tā pavadīja izolācijā, ASEAN tai nodrošināja iespēju sazināties ar līdzīgām valstīm reģionā un

citiem ārējiem partneriem. *ASEAN* kopienas oficiālā izveide 2015. gadā var vēl vairāk palīdzēt sekmēt valsts ekonomisko attīstību un reģionālo integrāciju.

Valsts atvēršanas rezultātā jau ir līdzsvarotas tās ārvalstu attiecības, kopumā dažādojot tās nozīmīgās attiecības ar Ķīnu un Indiju. Paredzams, ka jaunā valdība palīdzēs vēl vairāk pārkārtot valsti strauji mainīgajā plašākā Āzijas un Klusā okeāna reģiona virzienā, izmantojot sniegtās iespējas, nodrošinot savas nacionālās intereses un autonomiju un saglabājot labas attiecības ar kaimiņvalstīm.

Ciešākas partnerattiecības palīdzēs sekmēt ES stratēģiskās intereses Āzijas un Klusā okeāna reģionā

ES centīsies īstenot *ASEAN* ekonomikas kopienas plānu 2025. gadam ar jaunu ES un *ASEAN* pamatprogrammu *ARISE+*, kas galvenokārt vērsta uz tirdzniecības atvieglošanu, standartiem, muitu un transportu, civilo aviāciju, intelektuālā īpašuma tiesībām, statistiku un integrācijas uzraudzību. ES aktīvi atbalsta sadarbību starp Mekongas lejteces valstīm, veidojot politikas dialogu un attīstot sadarbību, jo īpaši dabas resursu ilgtspējīgas pārvaldības jomā, un saikni starp pārtikas nodrošinājumu, enerģētiku un ūdeni.

Mjanma/Birma un ES ir *ASEAN* Reģionālā foruma (ARF), kas piedāvā iespējas pilnīgāk piedalīties plašākos ar drošību un aizsardzību saistītos jautājumos Āzijas un Klusā okeāna reģionā, dalībvalstis. ES un Mjanma/Birma kopā vadīja ARF atbalsta grupas sanākumi starp sesijām par uzticības veicināšanas pasākumiem un preventīvo diplomātiju un dialogu starp amatpersonām aizsardzības jomā 2013. gada decembrī Jangonā un 2014. gada aprīlī Briselē. Tā bija laba iespēja sadarboties ar valsts diplomātisko vadību un amatpersonām aizsardzības jomā, veidojot pamatu turpmākai iesaistei. ES un Mjanma/Birma sadarbojas arī Āzijas un Eiropas sanāsmē (*ASEM*), kas ir vēl viens daudzpusējs forums. Abām pusēm būs ļoti daudz iespēju turpmāk uzlabot sadarbību, jo īpaši, ņemot vērā Mjanmas/Birmas lēmumu rīkot 13. *ASEM* ārlietu ministru sanākumi 2017. gadā.

Turpmāki pasākumi Mjanmas/Birmas pārveides jomā, ko veiks jaunā valdība *ASEAN* ietvaros un ne tikai, būs laba iespēja ciešāk sadarboties ar ES. Piemēram, tā var dažādos veidos vairāk iesaistīties, lai stiprinātu ES un *ASEAN* sadarbību prioritārajās jomās un lai paaugstinātu savu statusu un uzlabotu stratēģisko nozīmību.

Stabila un nodrošināta Mjanma/Birma būs arī iedrošinošs veiksmīgas politiskās pārejas piemērs un pastiprinās *ASEAN* integrācijas procesu atbilstīgi ES 2015. gada Kopīgajā paziņojumā par ES un *ASEAN* attiecībām¹⁸ minētajām prioritātēm un Padomes secinājumiem¹⁹, kā arī ES stratēģiskajām prioritātēm Āzijas un Klusā okeāna reģionā.

Iespējamās iniciatīvas šajā jomā ir šādas:

- iesaistīt Mjanmu/Birmu, lai kopīgi sekmētu iespējamu **ES un *ASEAN* stratēģisko partnerību**, tostarp par ES lielāku nozīmi visos *ASEAN* vadītajos reģionālajos forumos;
- turpināt sniegt spēcīgu atbalstu *ASEAN* integrācijai, kas sekmēs Mjanmas/Birmas ekonomikas izaugsmi un attīstību, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai ***ASEAN* ietvaros**

¹⁸ *ES un ASEAN — partnerība ar stratēģisku mērķi*, JOIN(2015)22, 18.05.2015.

¹⁹ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/06/22-fac-asean-conclusions/>

mazinātu atšķirību starp Mekongas lejteces valstīm, tostarp dabas resursu pārvaldības jomā.

4. SECINĀJUMI

Šajā kopīgajā paziņojumā ir noteiktas skaidras prioritātes un pamatelementi vērienīgai un perspektīvai ES iesaistei Mjanmā/Birmā, lai turpinātu efektīvi atbalstīt jauno demokrātiski ievēlēto valdību, kas vēlas nostiprināt demokrātiju, pārveidot ekonomiku un stiprināt sociālo taisnīgumu. ES būtu pilnīgi jāizmanto visi tās rīcībā esošie instrumenti, lai atrisinātu citas ar pārejas procesu saistītās problēmas, tostarp bezvalstniecību, diskrimināciju un cilvēktiesību pārkāpumus, kurus ignorējot, pārejas process var tikt apdraudēts. Jaunas iesaistes jomas ir, piemēram, tieša sadarbība ar valdību reformu un politikas veidošanas jomā, īstenojot valsts veidošanas iniciatīvas. ES plāno uzrunāt militārpersonas, kas joprojām ir ietekmīgi politikas dalībnieki, lai dalītos pieredzē demokrātiskas pārejas jomā un pārrunātu to nozīmi mūsdienu demokrātijā. Miera procesa laikā valsts politiskais dialogs ļauj sadarboties ar visām ieinteresētajām pusēm federālisma, izpildvaras nodošanas un decentralizācijas jomā. Lai nodrošinātu stabilu mieru, dalībniekiem ir jāvienojas par šiem principiem. ES atbalsts miera procesam, izmantojot Kopējo miera fondu, palīdzēs tai vienlaikus sadarboties ar valdības un etnisko grupu pārstāvjiem, lai nodrošinātu konfliktos cietušo kopienu vajadzības, tostarp saistībā ar citiem jautājumiem, piemēram, drošības nozares reformu. ES un Mjanmas/Birmas ieguldījumu aizsardzības nolīguma noslēgšana sekmēs Eiropas uzņēmumu intereses stratēģiski nozīmīgā reģionā un palīdzēs nodrošināt iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi. Demokrātiska un veiksmīga Mjanma/Birma stiprinās ASEAN integrāciju un palielinās ES stratēģisko nozīmi Āzijas un Klusā okeāna reģionā.

Augstā pārstāve un Komisija aicina Padomi un Eiropas Parlamentu apstiprināt iniciatīvas, kas izklāstītas šajā kopīgajā paziņojumā, un sadarboties, lai pastiprinātu ES iesaisti Mjanmas/Birmas vēsturiskajā demokrātiskajā pārejā.